

Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Päijät- Hämeen hyvin- vointialueella 2022

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Eero Nyman
Mira Leinonen
Sampsa Lintunen
Piia Manninen
Pauliina Kopra
Johanna Koskela

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Päijät-Hämeen hyvinvointialueella vuonna 2022

13.10.2023

-

Eero Nyman, Mira Leinonen, Sampsa Lintunen,
Piia Manninen, Pauliina Kopra, Johanna Koskela

Aluehallintovirastojen julkaisuja 197/2023

ISSN-2343-3132 (Verkkójulkaisu)

ISBN-978-952-7481-06-6

Hämeenlinna

2023

KUVAILEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 197/2023

Tekijät Eero Nyman, Mira Leinonen, Sampsu Lintunen, Piia Manninen Pauliina Kopra ja Johanna Koskela		Julkaisuaika 13.10.2023	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Päijät-Hämeen hyvinvointialueella vuonna 2022			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneiltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille.</p> <p>Päijät-Hämeen hyvinvointialueen onnettomuuksien ehkäisyyn palvelut ovat toteutuneet asetettujen tavoitteiden mukaisesti käytettävissä olleilla resursseilla. Kehittämistarpeita on tunnistettu valvontatyön vaikuttavuuden mittaamisessa sekä palontutkinnassa ilmoitusmenettelyn ja tutkinnalla saatujen tietojen hyödyntämisen osalta. Lisäksi onnettomuuskehityksen seurantaan tulisi olla käytössä valtakunnallinen tilannekuva, jolla kehitystä voitaisiin tarkastella yli hyvinvointialuerajojen.</p> <p>Pelastustoiminnan toimintavalmius alueella on verrattain hyvällä tasolla. Alueella on yksi ongelmaruutu ja useita mahdollisesti tulevia ongelmaruutuja. Kaikkien näiden osalta hyvinvointialueen tulee seurata toimintavalmiuden kehittymistä ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Pelastustoiminnan erityisvalmiuksien, pelastustoiminnan johtamisen ja virka-avun voidaan käytettävissä olevan tiedon perusteella arvioida täyttävän pääosin niille asetetut vaatimukset. Pelastustoiminnan suunnitelmien ylläpito- ja päivitysprosessi tulee jatkossa määritellä yksityiskohtaisemmalla tasolla.</p> <p>Sopimuspalokuntien toiminta pyritään turvaamaan alueella, ja henkilöstön määrä hälytysosastoissa on lisääntynyt edellisvuodesta. Keskeisinä kehittämistarpeina hyvinvointialue on tunnistanut sopimuspalokuntien elinvoiman kehittämisen ja ylläpitämisen sekä terveystarkastusten toteutumisen kehittämisen.</p> <p>Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien osalta puutteita on havaittu toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisessa, riskien arvioinnissa, yhteistyössä ja resurssien määrittelyssä.</p> <p>Esitetyt investoinnit ovat perusteltuja ja tarpeellisia. Niillä varmistetaan käyttövarmat ja turvalliset työvälineet pelastustoimen palvelutuotantoon.</p>			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkopainettu) 2343-3132	ISBN (verkkopainettu) 978-952-7481-06-6
Kokonaissivumäärä 35	Kieli Teksti...	Hinta Teksti...	
Julkaisija Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Paino Teksti...		

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 197/2023

Sammanställd av Eero Nyman, Mira Leinonen, Sampsa Lintunen, Piia Manninen Pauliina Kopra ja Johanna Koskela		Utgivningsdatum 13.10.2023	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Päijänne-Tavastlands välfärdsområde 2022.			
<p>Referat</p> <p>Enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) utarbetar regionförvaltningsverket årligen en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet på riksnivå och enligt välfärdsområde. Expertbedömningarna erbjuder regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster.</p> <p>Inom Päijänne-Tavastlands välfärdsområde tillhandahålls tjänster för förebyggande av olyckor i enlighet med de uppställda målen och med de resurser som fanns till förfogande. Utvecklingsbehov identifierades när det gällde mätning av tillsynsarbetets genomslag, anmälningsförfarandet i samband med brandutredningar samt utnyttjande av informationen från utredningarna. För uppföljningen av olycksutvecklingen borde det dessutom finnas en riksomfattande lägesbild för att kunna granska utvecklingen i flera välfärdsområden.</p> <p>Räddningsverksamhetens aktionsberedskap är på en relativt god nivå i området. I området finns en problemruta och flera eventuella kommande problemrutor. Beträffande alla dessa rutor bör välfärdsområdet följa upp hur aktionsberedskapen utvecklas och vidta de åtgärder som behövs. På basis av den information som finns till hands kan räddningsverksamhetens särskilda beredskap, ledningen av räddningsverksamheten och handräckningen i huvudsak bedömas uppfylla de ställda kraven. I fortsättningen bör processen för hur räddningsverksamhetens planer upprätthålls och uppdateras slås fast mer i detalj.</p> <p>Man strävar efter att trygga avtalsbrandkårernas verksamhet i området. Antalet anställda i utryckningsavdelningarna har ökat jämfört med året innan. Välfärdsområdet har identifierat följande centrala utvecklingsbehov: att utveckla och upprätthålla avtalsbrandkårernas livskraft samt att utveckla genomförandet av hälsokontroller.</p> <p>När det gäller de befolkningsskyddsuppgifter som räddningsväsendets myndigheter ansvarar för har brister upptäckts i samordningen av verksamhet och planer, i riskbedömningen, samarbetet och fastställande av resurser</p> <p>De föreslagna investeringarna är motiverade och nödvändiga. Med dem kan man säkerställa att det finns driftssäkra och trygga arbetsredskap för räddningsväsendets tjänsteproduktion</p>			
Ämnesord: Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-7481-06-6
Sidantal 35	Spåk Text...	Pris Text...	
Utgivare: Regionförvaltningsverket i Södra Finland		Tryckeri Text...	

Sisällys

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	11
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	21
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	23
5	Väestönsuojelun palvelut	26
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	30
7	Pelastustoimen investoinnit	31
8	Menetelmät ja laatuseloste	32
9	Liitteet	34
10	Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto	34

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2023 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palvelujen tasoa vanhojen, lakkautettujen alueellisten pelastustoimen organisaatioiden tiedoilla. Arviot eivät tämän vuoksi kaikilta osin vastaa sisältöä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Asiakirjan pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueen vuosittainen selvitys, joten selvityksestä tuotua tietoa ei ole dokumentissa erikseen merkitty lähdeviitteellä. Arvioinnissa on käytetty lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot). Kaikki arviointiin muualta kuin hyvinvointialueen selvityksestä tuotu tieto on merkitty lähdeviitteillä.

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto on sisäministeriön järjestelmä pelastustoimen seuranta- ja kehittämistä sekä onnettomuuden selvittämistä varten. Pronto on käytössä kaikilla hyvinvointialueilla ja aineisto muodostuu alueiden ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Arvioinnin sisältämä tilastollinen tarkastelu perustuu lähtökohtaisesti Prontosta haettuihin tietoihin, mutta myös hyvinvointialueen vuosittaisessa selvityksessä ilmoitetut luvut otetaan tarkastelussa huomioon.

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsennellyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Hyvinvointialueella oli mahdollisuus kommentoida asiantuntija-arvioluonnosta 29.6.–30.7.2023 välisen ajan. Päijät-Hämeen pelastuslaitos antoi luonnoksesta kommentteja, jotka huomioitiin arvion viimeistelyvaiheessa.

Aluehallintovirasto kiittää hyvinvointialuetta hyvästä yhteistyöstä arvioinnin valmistelussa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin on osoitettu Päijät-Hämeen pelastuslaitoksessa 12 päätoimista virkaa. Lisäksi yhdeksällä pelastustoimen osaston päällystöviranhaltijalla toimenkuvaan kuuluu riskienhallinnan tehtäviä. Pelastustoimen osaston kahdeksalla viranhaltijalla on onnettomuuksien ehkäisyyn määritelty yksi kolmasosa ja valmiusmestarille viidesosa työajasta. Työvuorot suorittavat asuinrakennusten itsearviointitoimintaa ja palotarkastustoimintaa sekä ovat mukana turvallisuusviestinnässä. Onnettomuuksien ehkäisytöiden vaatima laskennallinen henkilöresurssitarve vuonna 2022 oli 19,6 henkilötyövuotta. Tästä valvontaan ja asiantuntijapalveluihin kohdistuvaa resurssitarvetta oli 13,1 henkilötyövuotta ja niiden suunnitteluun sekä hallintotyöhön noin 1,5 henkilötyövuotta.¹

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuus selvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän palvelujen tasosta sekä tavoitteista on päätetty palvelutasopäätöksessä.² Palvelutasopäätöksen mukainen turvallisuusviestinnän määrällinen tavoite saavutettiin (19 % alueen väestöstä), ja toteuma oli selkeästi yli valtakunnallisen keskiarvon (12 %). Turvallisuusviestinnän vaikutuksia ei ole arvioitu. Selvityksessä todetaan, että sellaista indikaattoria ei tällä hetkellä ole olemassa, jolla voitaisiin mitata turvallisuusviestinnän

¹ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

² Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

vaikutuksia. Ohjausta ja neuvontaa on tarjottu monipuolisesti, ja niiden katsotaan vastanneen kysyntään.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyys ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3.

Päijät-Hämeen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on päätetty palontutkinnan palvelutasosta ja asetettu tavoitteet palontutkinnalle.³ Pronto-tilaston perusteella vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista tulipaloista on tutkittu 86 %. Tasolla kaksi on tehty 16 tutkintaa. Tasolla kolme ei ole suoritettu tutkintaa.⁴

Selvityksen mukaan tutkinnat tehtiin yleensä yhdessä Hämeen poliisin teknisen tutkintaryhmän kanssa. Pelastuslaitoksella toimii erillinen palontutkintaryhmä, johon kuuluu 7 henkilöä. Ryhmään tarvittaisiin 1–2 henkilöä lisää, mutta selvityksessä todetaan, että pelastuslaitos odottaa Pelastusopiston järjestämää palontutkinnan koulutusta.

Palvelutasopäätökseen on kirjattu, että pelastuslaitoksella on yhdeksän koulutettua palontutkijaa ja palontutkintaryhmän jäsenet käyttävät tutkintaan vuoden 2022 aikana resursseja puoli henkilötyövuotta.⁵

Pelastuslain 41 §:n mukaisten ilmoitusten menettelyä on kehitetty viime vuosina ja palvelutasopäätökseen on kirjattu, että tahalliseksi ja tuottamukselliseksi arvioidut tulipalot ilmoitetaan poliisille kirjallisesti. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen osalta ilmoitusmenettelyssä todettiin kuitenkin olevan puutteita aluehallintoviraston tekemässä selvityksessä.⁶

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveysviranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Palvelutasopäätöksessä on päätetty yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisyssä ja asetettu toiminnalle tavoitteet. Lisäksi on tunnistettu keskeiset yhteistyötahot alueellisesti ja valtakunnallisesti.⁷ Tarvittavia tarkennuksia on tehty lisäksi

³ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

⁴ Pronto. 29.5.2023.

⁵ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

⁶ Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintoviraston julkaisuja 167/2023.

⁷ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

valvontasuunnitelmassa.⁸ Selvityksen mukaan alueen pelastusviranomainen tekee monipuolisesti yhteistyötä eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Selvityksessä ei ole tuotu esille erityisiä kehitystarpeita.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Palvelutasopäätöksessä on päätetty onnettomuuskehityksen seurannasta.⁹ Selvityksessä on kerrottu onnettomuuskehityksen toteutuneesta seurannasta ja tuotu esille, että valtakunnallisesti olisi tarve kokonaiskuvan muodostamiselle. Selvityksen mukaan alueellisessa onnettomuuskehityksen seurannassa ei välttämättä nouse esille asiat, jotka voivat olla valtakunnallisesti laajempi ilmiö. Muita onnettomuuskehityksen seurannan kehitystarpeita ei ole tuotu selvityksessä esille.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Vuonna 2022 ei ole hoidettu hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa onnettomuuksien ehkäisyn palveluja.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Valvonnan palvelujen tasosta ja tavoitteista on päätetty palvelutasopäätöksessä ja päätösten sisältöä tarkennetaan valvontasuunnitelmassa.¹⁰ Valvontasuunnitelman mukaan vuonna 2022 tarkastettavia A1–A6 kohteita oli 1162 kpl. Selvityksen ja Pronto-lukujen perusteella näistä tarkastuksista toteutui 95 %.¹¹ Pientaloja, kerros- ja rivitaloja sekä vapaa-ajan asuntoja valvottiin pääasiassa paloturvallisuuden itsearviointilla. Itsearviointilla toteutetussa valvonnassa

⁸ Valvontasuunnitelma 2022. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

⁹ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

¹⁰ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos., Valvontasuunnitelma 2022. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

¹¹ Pronto 25.5.2023.

vuodelle asetettu tavoite ylittyi, sillä valvontaa tehtiin myös niiden kohteiden osalta, jotka olivat jääneet edellisinä vuosina valvomatta.

Pronto-tilastojen perusteella pelastuslaitos suoritti alueen kokoon nähden aktiivisesti muuta valvontaa, kuten jälkivalvontaa, erityisiä palotarkastuksia, ylimääräisiä palotarkastuksia ja yleisötilaisuuksien valvontaa.¹² Pelastuslaitos hyödyntää paloturvallisuuden itsearviointia myös yritysten ja laitosten valvontaan, ja valvontakeinon käyttäminen on hyväksytty valvontasuunnitelmassa. Kemikaalivalvonta toteutui selvityksen mukaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Selvityksessä nostetaan esille, että ei ole olemassa riittäviä työkaluja valvontatyön vaikutuksien arvioimiseksi luotettavasti.

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Vuonna 2022 ei ole toteutettu pelastuslain 84 §:n mukaisia valmiustarkastuksia.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Käytettävissä olevien tietojen perusteella Päijät-Hämeen hyvinvointialueen onnettomuuksien ehkäisytönn todetaan olevan suunnitelmallista ja johdettua. Palveluille asetettuihin tavoitteisiin on päästy vuonna 2022, ja palvelutasopäätöksen mukainen palvelujen taso on kyetty järjestämään käytettävissä olevilla resursseilla.

Myös palontutkinnan voidaan todeta olevan suunnitelmallista ja johdettua. Tilastojen perusteella kaikkia vakavia omaisuus- ja henkilövahinkoja aiheuttaneita tulipaloja ei kuitenkaan ole tutkittu, mutta kokonaisuutena palontutkinta toteutui suunnitellusti. Pelastuslain 41 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden toteutumisessa on havaittu puutteita, mikä edellyttää kehittämistoimenpiteitä. Tulevaisuudessa myös palontutkinnalla saatujen tietojen hyödyntäminen edellyttää kehittämistä.

Kehittämiskohteina selvityksessä on tuotu esille tarve mittareille, joilla valvontatyön vaikutuksia voidaan mitata luotettavasti. Lisäksi onnettomuuskehityksen seurantaan tulisi olla käytössä valtakunnallinen tilannekuva, jolla kehitystä voitaisiin tarkastella yli hyvinvointialuerajojen.

¹² Pronto 25.5.2023.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen alueella on toimiva kiinteä väestönhälytysjärjestelmä, jonka arvioidaan kattavan 80 % alueen väestöstä ja kaikki I-riskiluokan riskiruutujen alueet. Varsinaista varajärjestelmää ei ole, mutta kiinteiden väestönhälyttimien toiminta on varmistettu tilanteessa, jossa normaali ohjausjärjestelmä ei toimi tai alueella on sähkönsaannissa häiriötilanne.

Palvelutasopäätöksessä on päätetty toteuttaa väestön varoittaminen antamalla yleinen vaaranmerkki suurtehohälyttimillä alueilla, joilla on merkittävä väestön turvallisuutta vaarantava suuronnettomuuden tai hyökkäysvaikutuksen riski. Kattavuuden kerrotaan perustuvan valtakunnallisiin laskelmiin. Tarvittaessa apuna käytetään kaiutinautoja sekä omatoimisen varautumisen organisaatioita ja henkilöstöä.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminta jaetaan tässä arvioinnissa perusvalmiuden ja erityisvalmiuden palveluihin.

Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvalla henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Erityisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin määräajoin uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Erityisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.

2.2.1 Pelastustoiminnan perusvalmiudet

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa¹³ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

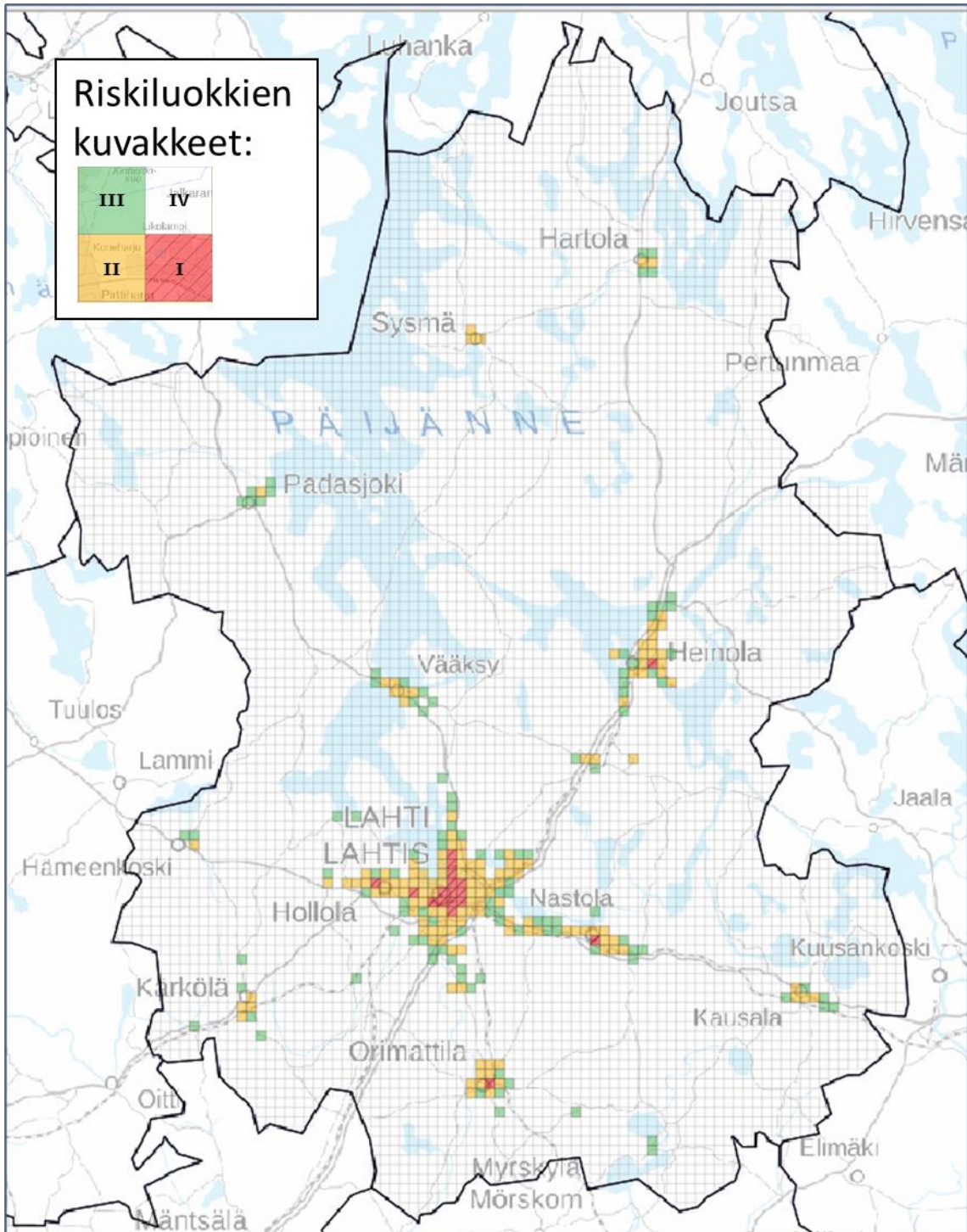
Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

¹³ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012).

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimi on voimassa olevassa pelastustoimen palvelutasopäätöksessään päättänyt pelastustoiminnan perusvalmiuksien tuottamisesta toimintavalmiuden suunnitteluohjeesta poiketen niin, että ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite on saavuttaa 75 % kaikista kiireellisistä tehtävistä jokaisessa riskiruudussa. Suunnitteluohjeen vähimmäisvaatimus on 50 %.

Kuva 1: Päijät-Hämeen alueen pelastustoimen riskiruudut vuonna 2022

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikataavoite

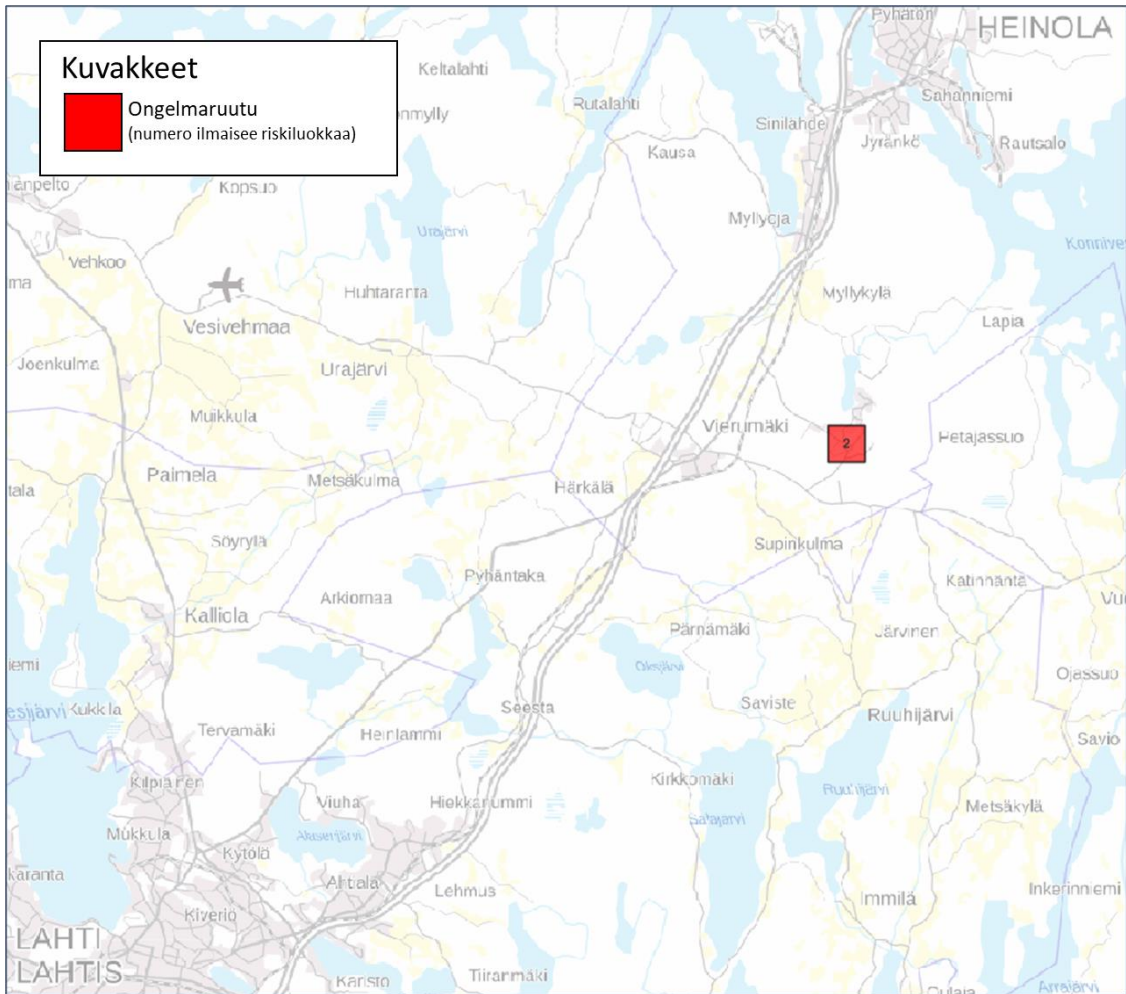
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 7 minuuttia 48 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 7 minuuttia 31 sekuntia. Näin tarkastellen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on pidentynyt.¹⁴

Vuoden 2022 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt toimintavalmiuden toteutumista oman aineistonsa avulla. Tarkasteltavaksi on nostettu ongelmaruudut¹⁵ ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan osalta. Ongelmaruutuja oli tarkasteluajanjaksolla 2019–2022 Päijät-Hämeen pelastustoimen alueella yhteensä kaksi. Tässä tarkastelussa huomioidaan vain ne ongelmaruudut, joissa on ollut tarkastelujakson jokaisena vuonna vähintään neljä tehtävää. Tällöin tarkasteltavaksi jää yksi ongelmaruutu. Vähintään neljän tehtävän rajaus on tehty arvioinnin selkeyttämiseksi, eikä sillä oteta kantaa tarkastelun ulkopuolelle jäävien ongelmaruutujen merkittävyyteen.

¹⁴ Pronto 31.5.2023.

¹⁵ Ongelmaruutuja ovat ne riskiruudut, joissa toimintavalmius on jäänyt toteutumatta neljänä edellisenä kalenterivuonna.

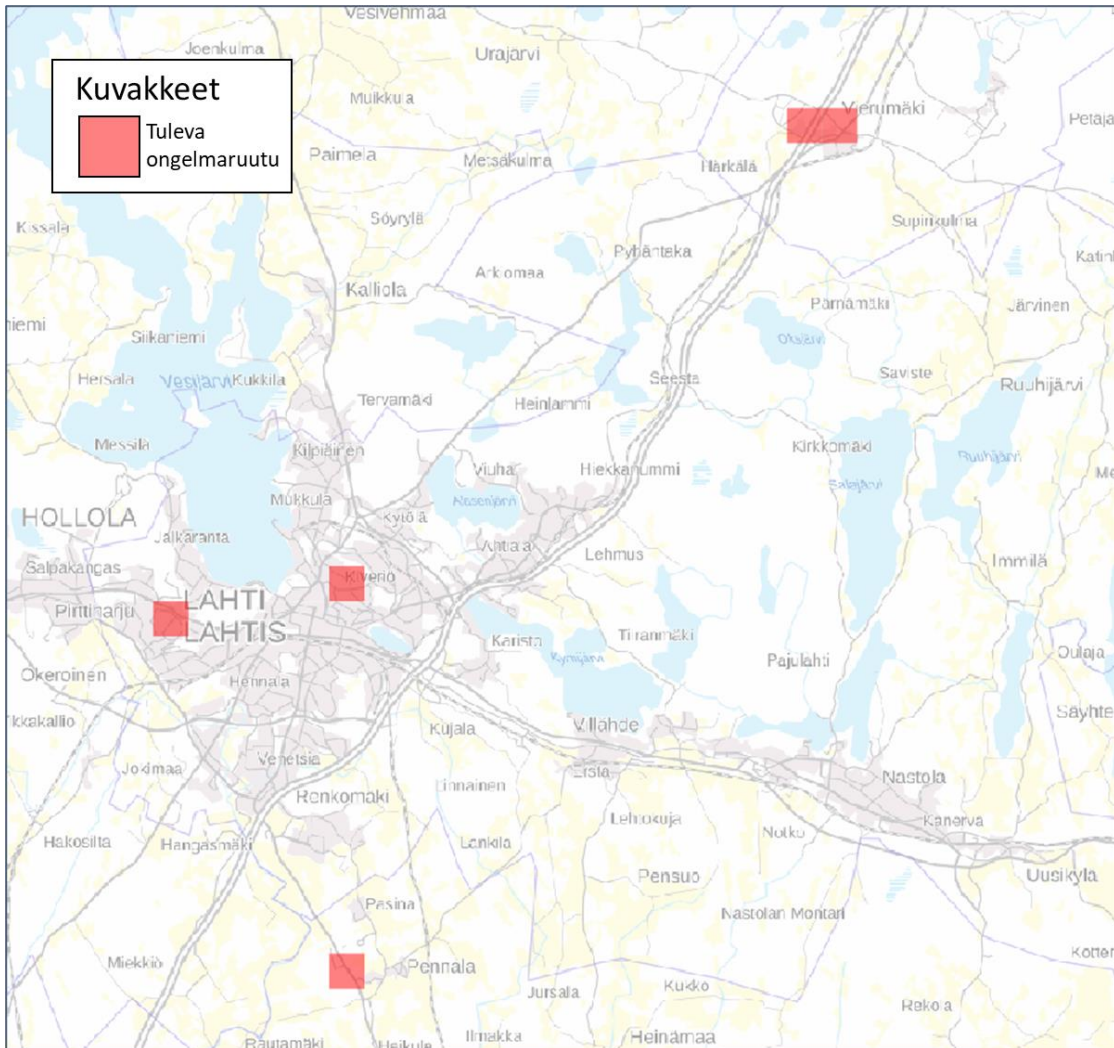
Kuva 2: Ongelmaruutu Heinolan Vierumäen urheiluopiston alueella

Päijät-Hämeen alueen ongelmaruutu sijaitsee Vierumäen urheiluopiston alueella.

Riskiluokka	Ongelmaruudut, joissa vähintään 4 tehtävää
I	0
II	1
III	0
Yhteensä	1

Taulukko 2: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan tavoitteiden saavuttamisessa on mahdollisesti tulossa lisää haasteita. Sellaisia ruutuja, joissa tavoitteita ei ole saavutettu kahtena edellisenä vuotena (2021 ja 2022) oli viisi, joten ilman kehittäviä toimenpiteitä niistäkin on todennäköisesti tulossa ongelmaruutuja. Nämä riskiruudut sijaitsevan Lahden Petsamon sekä Kiveriön alueella (I-riskiluokka) ja Orimattilan Pennalassa sekä Heinolan Vierumäellä (II-riskiluokka)

Kuva 3: Päijät-Hämeen alueelle mahdollisesti tulevat uudet ongelmaruudut

Selvityksessään Päijät-Hämeen hyvinvointialueen pelastustoimi on tunnistanut edellä esitellyt toimintavalmiuteen liittyvät puutteet. Lisäksi selvityksessä on nostettu ongelmaksi Asikkalan alueen toimintavalmius, joka uhkaa laskea pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen edellyttämän tason alapuolelle sopimuspalokuntatoiminnan hiipumisen vuoksi. Hyvinvointialue ilmoittaa pyrkivänsä korjaamaan puutteet ensi kädessä nopeuttamalla hälytyksiin lähtöä.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Palvelutasopäätöksessä on päätetty, että pelastustoiminnan toimintavalmiusajan vuosittainen mediaani on koko Päijät-Hämeen I-riskiluokan ruuduissa 11 minuuttia, II-riskiluokan ruuduissa 14 minuuttia ja III-riskiluokan ruuduissa 22 minuuttia.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 12 minuuttia 06 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 11 minuuttia 58 sekuntia.¹⁶ Näin tarkastellen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on hieman pidentynyt.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontoissa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Palvelutasopäätöksessä ei ole asetettu tavoitteita pelastusjoukkueen toimintavalmiusajalle, eikä pelastusjoukkueen toteutunutta toimintavalmiusaikojen mediaania ei ole selvityksessä esitetty.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 15 minuuttia 47 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 15 minuuttia 04 sekuntia.¹⁷ Näin tarkastellen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on pidentynyt.

2.2.2 Pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Savusukellusvalmiudet

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Palvelutasopäätöksen mukaan alueen pelastussukellustoiminnan järjestelyt on ohjeistettu sisäministeriön pelastussukellusohjeen 48/2007 mukaisesti.¹⁸ Selvityksessä on todettu savusukelluskelpoisten lukumääräksi päätoimisten osalta 143 henkilöä ja sivutoimisten sekä sopimuspalokuntien hälytysosastoihin kuuluvien osalta 46 henkilöä. Kehittämistarpeita ei ole tuotu esille.

¹⁶ Pronto. 31.5.2023.

¹⁷ Pronto. 31.5.2023.

¹⁸ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksen kaikki toimipaikat varautuvat vaarallisten aineiden käsittelyssä sekä kuljetuksessa tapahtuviin onnettomuuksiin. Investointisuunnitelma ja kalustohankinnat toteutetaan siten, että pelastuslaitoksen toiminta-alueella on riittävä kalusto vaarallisten aineiden torjuntaan TOKEVA-ohjeen¹⁹ kalustotaso 3:n mukaisesti.²⁰

Selvityksen mukaan vakinaisella henkilöstöllä on CBRNE- ja kemikaalisukellusvalmiudet. Sopimuspalokunnissa on yksittäisiä koulutuksen saaneita. Kaikissa vakinaisissa pelastusyksiköissä on valmius kemikaalisukelluksen aloittamiseen. Kehittämistarpeita ei ole tuotu esille.

Vesipelastamisen valmiudet

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Palvelutasopäätöksen mukaan pintapelastusvalmiutta ylläpidetään vähintään pelastussukellusohjeen mukaisesti koko toiminta-alueella. Pintapelastajat harjoittelevat vähintään kaksi kertaa vuodessa, joista toinen harjoitus järjestetään talviolosuhteissa. Lisäksi Lahdessa ylläpidetään pelastussukellusohjeen mukaista välitöntä vesisukellusvalmiutta. Heinolassa ylläpidetään mahdollisuutta suorittaa vesisukellusta, jos vuorossa on riittävä määrä sukelluskoulutuksen saaneita henkilöitä.²¹

Selvityksessä on esitetty pintapelastukseen ja vesisukellukseen kykenevän henkilöstön määrät. Palvelun osalta ei ole esitetty kehittämistarpeita.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

¹⁹ Torjuntaohje kemikaalien vaaraa aiheuttavissa tilanteissa.

²⁰ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

²¹ Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

Alueen palvelutasopäätöksessä on määritelty öljyntorjuntavalmiuden rakentuminen, suunnitelmien päivittämisen järjestyminen sekä tehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat.²² Selvityksessä ei ole tarkemmin verrattu ja arvioitu ympäristövahinkojen torjunnan valmiuden toteutumista tai mahdollisia kehittämistarpeita. Vuotta 2021 koskevassa asiantuntija-arviossa aluehallintovirasto on arvioinut torjuntavalmiuden täyttävän siltä edellytetyn tason.²³

Korkealta pelastamisen valmiudet

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Pelastuslaitoksella ylläpidetään alueen riskeihin nähden riittävää valmiutta korkealta pelastamiseen. Selvityksessä on yleisesti esitelty alueella olevaa korkealta pelastamisen valmiutta. Kehittämistarpeita ei ole tuotu esille.

Sammutusveden saamisen valmiudet

Selvityksessä on esitelty yleisesti alueen sammutusveden saamisen valmiuksia. Sammutusvesisuunnitelman ajantasaisuudesta ei ole tietoa. Kehittämistarpeita ei ole tuotu esille.

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Pelastustoiminnan johtamisen järjestelyt on kuvattu alueen palvelutasopäätöksessä ja vuosittaisessa selvityksessä. Erityisiä kehittämistarpeita ei ole tuotu esille.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen

²² Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

²³ Asiantuntija-arvio vuoden 2021 pelastustoimen palveluista. Aluehallintovirasto. Luonnos.

perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Alueella ei ollut hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamia tehtäviä vuonna 2022.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pelastusviranomainen antaa alueellaan virka-apua voimassa olevan ohjeistuksen ja laadittujen suunnitelmien mukaisesti. Selvityksessä ei tuotu esille kehittämistarpeita.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Selvityksen mukaan alueella on Host Nation Support -ohje (HNS), ja se on perehdytetty pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä. HNS-valmiuteen ei varauduta erikseen, vaan valmius toteutetaan normaalin valmiuden pohjalta tarvittavin erityisjärjestelyin. Erityiskalustoa ei ole olemassa erikseen.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Päijät-Hämeen alueella pelastustoiminnan toimintavalmius on verrattain hyvällä tasolla. Alueella on yksi ongelmaruutu ja useita mahdollisesti tulevia ongelmaruutuja. Kaikkien näiden osalta hyvinvointialueen tulee seurata toimintavalmiuden kehittymistä ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Pelastustoiminnan erityisvalmiuksien, pelastustoiminnan johtamisen ja virka-avun voidaan käytettävissä olevan tiedon perusteella arvioida täyttävän pääosin niille asetetut vaatimukset.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Selvityksen mukaan hälytysohje on Excel-muodossa turvallisuusverkko TUVEssa ja se on Erica-yhteensopiva.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Selvityksen mukaan yhteistoimintasopimus on olemassa pelastusjohtajien allekirjoittamana. Sopimus on selvityksen mukaan tehostanut pelastustoimintaa ja sen johtamista riippumatta onnettomuuden tapahtumapaikasta.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Selvityksen mukaan yhteistyösuunnitelmat on tehostanut pelastustoimintaa, sillä pelastustoiminnan nopea aloittaminen ja tarkoituksenmukaisimman avun

saaminen on toiminut hyvin. Pelastuslaitosten pelastustoimintaa on pyritty yhdenmukaistamaan ohjeiden avulla.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Selvityksessä ei käsitelty tätä kohtaa.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Selvityksen mukaan ulkoiset pelastussuunnitelmat on laadittu ja päivitetty ja harjoitukset toteutettu. Alueella on kuusi ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttävää kohdetta ja kokonaisuuteen on resursoitu 0,1 henkilötyövuotta.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Selvityksestä ei käy ilmi, missä laajuudessa pelastuslaitos harjoittaa yhteistoimintaa muiden pelastuslaitosten kanssa.

Suunnitelmien ylläpito- ja päivitysprosessin tulee jatkossa olla määritelty yksityiskohtaisemmalla tasolla.

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisten pelastussuunnitelmien kokonaisuuteen ilmoitetut resurssit ovat verrattain vähäiset.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Hyvinvointialue on selvityksen mukaan tunnistanut sopimuspalokuntien tärkeän roolin pelastustoimen palvelujen tuottajana. Sopimuspalokunnat osallistuvat kiireelliseen pelastustoimintaan ja turvallisuusviestintään sekä kouluttavat ja koulutautuvat pelastustoimintaan. Sopimuspalokuntien onnettomuuksien ehkäisy tehtävät perustuvat turvallisuusviestintäsuunnitelmaan. Palokuntien osallistuminen on tältä osin ollut selvityksen perusteella aktiivista. Pelastuslaitoksen mukaan pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa hyödynnetään sopimuspalokuntien tavoin myös Lahden ja Heinolan Järvipelastusyhdistyksiä.²⁴ Erityisiä kehittämistarpeita selvityksessä ei ole tuotu esille.

4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Selvityksessä esitetyn hyvinvointialueen näkemyksen perusteella alueen sopimuspalokunnat ja pelastuslaitos toimivat yhteistyössä. Pelastuslaitoksella on nimetty pääyhteyshenkilö, joka koordinoi yhteistoimintaa koko alueella. Lisäksi jokaiselle palokunnalle on nimetty vastuupalomestari. Sopimuspalokuntien edustus on pyritty varmistamaan kaikissa sellaisissa toimielimissä, joiden toiminnalla on välitöntä vaikutusta sopimuspalokuntien toimintaan. Pelastuslaitokselle on perustettu vuonna 2020 lisäksi sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisverkosto, jonka tavoitteena on edesauttaa kansallisten tavoitteiden toteutumista sekä valmistella suunnitelma sopimuspalokuntatoiminnan edistämisestä alueella.

²⁴ Pelastuslaitoksen kommentit 18.7.2023.

Selvityksen mukaan sopimuspalokuntatoiminta huomioidaan myös vuoden 2023 palvelutasopäätösvalmistelussa sekä muissa selvityksessä mainituissa sopimuspalokuntatoiminnan riittävyttä ja tunnettuutta tukevissa toimenpiteissä. Sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilömäärä oli vuoden 2022 lopussa 605 henkilöä, missä on lisäystä edellisvuodesta 43 henkilöä.

Pelastuslaitos on nostanut kommentteissaan esille kehittämistarpeet terveystarkastusten ja suojaruusteiden osalta. Sopimuspalokuntien elinvoiman osalta pelastuslaitos nostaa esille erikoistumiskoulutuksen, jolla ylläpidetään ja turvataan pelastustoimen palvelutuotantoa sekä edistetään sopimuspalokuntien elinvoimaa.²⁵

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Pelastuslaitos on täydentänyt terveystarkastusten toteutumista kommentteissaan. Vuoden 2022 terveystarkastukset on toteutettu hälytysosastojen savusukeltajille määräaikaistarkastuksien mukaisesti. Terveystarkastukset on toteutettu sopimuspalokuntalaisille ennen peruskursseille, ensivastekursseille ja savusukelluskursseille osallistumista. Vuonna 2023 on käynnistetty toimenpiteet, joilla laajennetaan terveystarkastukset koskemaan kaikkia sopimuspalokuntien hälytysosastoissa toimivia henkilöitä. Alkutarkastuksen katsotaan toteutuvan joko pelastustoiminnan peruskurssille tai ensivastekurssille hakeuduttaessa. Määräaikaistarkastuksissa noudatetaan määräaikaistarkastusvälejä pelastussukellustoimintaan osallistuvien osalta ja erikseen sovittavia aikavälejä pelastustoimintaan osallistuvien osalta.²⁶

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Selvityksen mukaan pelastuslaitos tuottaa tarvittavaa koulutusta yhteistyössä Hämeen Pelastusliiton kanssa yhteistoimintasopimukseen perustuen. Sopimuspalokuntakoulutuksella pyritään turvaamaan sopimuspalokuntien elinvoima ja osaaminen. Lisäksi erikoiskoulutusta annetaan palokunnille, joilla turvataan alueen palveluntuotantoa esimerkiksi jälkivahinkojen torjunnassa ja

²⁵ Pelastuslaitoksen kommentit 18.7.2023.

²⁶ Pelastuslaitoksen kommentit 18.7.2023.

sammutusvesihuollossa. Vuonna 2022 toteutuneille kursseille osallistui 93 henkilöä.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Selvityksessä esille tuotujen tietojen perusteella sopimuspalokunnat on tunnistettu pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa keskeiseksi voimavaraksi. Käytettävissä olevien tietojen perusteella sopimuspalokuntien toiminta pyritään turvaamaan alueella ja henkilöstön määrä hälytysosastoissa on lisääntynyt edellisvuodesta.

Keskeisinä kehittämistarpeina hyvinvointialue on tunnistanut sopimuspalokuntien elinvoiman kehittämisen ja ylläpitämisen sekä terveystarkastusten toteutumisen kehittämisen. Yhteistoimintaa myös muiden vapaaehtoisjärjestöjen kanssa on ylläpidettävä.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

Varautumiseen ja väestönsuojeluun varautumiseen on osoitettu henkilöresursseja yhteensä 0,8 henkilötyövuotta. Pelastustoimen varautumisen ja väestönsuojelun resursointi on 0,4 henkilötyövuotta ja kuntien varautumisen tukemisen resursointi (kuntien valmiussuunnittelun tukeminen) 0,4 henkilötyövuotta. Kuntien varautumisen tukeminen on toteutettu pääasiassa maakunnallisen turvallisuusfoorumin PHTurvan välityksellä johtuen poikkeavasta tilanteesta ja henkilövaihdoksesta.²⁷

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä sekä tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Saadun selvityksen mukaan Päijät-Hämeen pelastustoimen alueella sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnin toteutus on puutteellinen. Arviointi on aloitettu mutta keskeneräinen. Tarvittavien tietojen saamisessa Puolustusvoimilta on ollut ongelmia.²⁸ Pelastuslaitos ilmoittaa myös, että yhteistyö sotilasviranomaisten kanssa poikkeusolojen suunnittelutyössä on toteutunut vain osittain vuonna 2022. Lisäksi valmiussuunnitelmissa väestönsuojeluun varautuminen on huomioitu vain osittain. Puutteita on tarvittavien resurssien ja kyvykkyyksien määrittelyssä väestönsuojelutilanteisiin vastaamiseksi. Pelastustoiminnan osalta on luotu toimintamallit ja resurssien käyttö on suunniteltu ja harjoiteltu.²⁹

Palvelutasopäätöksessä on asetettu tavoitteeksi, että kukin väestönsuojelun suunnittelusta vastuussa oleva vastaa omalta osaltaan, että suunnitelmat ovat ajan tasalla ja ne päivitetään säännöllisesti.³⁰ Keskeiset suunnitelmat, kuten valmiussuunnitelmat, evakointisuunnitelmat, johtamisohjeet ja hälytysohjeet

²⁷ Pelastuslaitoksen kommentit 18.7.2023.

²⁸ Pelastuslaitoksen kommentit 18.7.2023.

²⁹ Pelastuslaitoksen kommentit 18.7.2023.

³⁰ Palvelutasopäätös 2021–2024. Pelastuslaitos Päijät-Häme.

ovat osittain ajan tasalla. Yhteinen valmiussuunnitelmapohja ei ole muiden alueiden kanssa käytössä.

Rakennusten tai ajoneuvojen varauksissa on puutteita, mutta prosessi niiden kehittämiseksi on käynnissä.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Saatujen tietojen perusteella pelastuslaitoksen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin liittyvä toiminta ja suunnitelmat on vain osittain yhteensovitettu tarvittavien tahojen kanssa. Yhteistoimintaa on harjoitettu epäsäännöllisesti, ja yhteistoimintaan liittyvät yhteistoimintamuistiot ja sopimukset ovat osittain ajan tasalla.

Palvelutasopäätöksessä pelastuslaitos toteaa järjestäneensä erilaisia koulutuksia kuntien henkilöstön tai muiden viranomaisten toivomuksesta. Järjestämisessä on ollut mukana myös Pelastusopisto.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Saatujen tietojen perusteella hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvien henkilöiden, tilojen, kaluston ja materiaalien määrittely on toteutunut osittain. Henkilöt, tilat, kalusto ja materiaalit on kirjattu puutteellisesti varautumistehtävien rekisteriin. Pelastuslaitoksen toiminnan organisoituminen ja johtaminen sodan ajan suunnittelun osalta on toteutunut osittain vuonna 2022.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Saadun selvityksen mukaan henkilövaraamiset ovat ajan tasalla ja varaamisprosessi sujuu asianmukaisesti.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen tulisi seurata, verrata ja selvittää väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksen toteutumista.³¹ Saadun selvityksen perusteella on vaikea arvioida, onko ulkopuolisiin koulutuksiin osallistuttu vuoden 2022 aikana. Sisäiseen koulutukseen on osallistuttu.

Saadun selvityksen pohjalta sodan varalle tehdyt henkilöstövaraukset ovat ajan tasalla vain osittain.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Johtamistilat ovat saadun selvityksen perusteella kunnossa.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Hyvinvointialueesta annetun lain 14 §:n mukaan hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta.

Palvelutasopäätöksessä tavoitteeksi on asetettu, että jokaisen kunnan johtokeskukseen on sijoitettu pelastustoimen yhteishenkilöt.

Palvelutasopäätöksessä on lisäksi todettu toteutmana, että pelastuslaitos vastaa osaltaan väestönsuojelun kehittämisestä ja antaa asiantuntija-apua kunnille ja yhteisöille väestönsuojeluun liittyvässä suunnittelussa ja varautumisessa.

Pelastuslaitos myös ilmoittaa toteutumanaan palvelutasopäätöksessä, että pelastuslaitos tuottaa aktiivisesti kuntien käyttöön valmiussuunnitteluun liittyvää materiaalia. Tämä koskee erityisesti avustamista kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan laadinnassa.

³¹ Pelastuslaki 65 § kohta 5

Kuntien tukea pyritään tarjoamaan alueellisen turvallisuusfoorumin avulla.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen ei toteudu säädösten edellyttämällä tavalla, sillä sodan ajan riskien arviointi on puutteellista. Sodan ajan uhkien arviointiin liittyvä yhteistyö sotilasviranomaisten kanssa on osin puutteellista. Lisäksi tarvittavat resurssit ja kyvykkyydet on määritelty väestönsuojelutilanteisiin vastaamiseksi vain osittain.

Pelastuslaitoksen vastuulla olevien väestönsuojelutehtäviin liittyvä toiminta ja suunnitelmat on vain osittain yhteensovitettu tarvittavien tahojen kanssa. Harjoittelu on epäsäännöllistä ja suunnitelmien yhteensovittaminen toteutuu vain osittain.

Rakennusten tai ajoneuvojen varauksissa on puutteita, mutta prosessi niiden kehittämiseksi on käynnissä.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella arvioidaan ensimmäisen kerran vuonna 2024.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu tavoitteita.

6.3 Sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu toimenpidesuosituksia.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Vuonna 2023 tehtävään arvioon ei sisälly yllä mainittuja kohtia 1, 2 ja 3. Arvion tekemiseksi ei ole vielä olemassa tietoja, koska hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta.

7 Pelastustoimen investoinnit

7.1 Investointien tarve

Hyvinvointialueen tulee valita pelastustoimen osasuunnitelmaan pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit sekä niitä vastaavat sopimukset. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida pelastustoimen investointien tarvetta. Arviossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että investoinnit vastaavat alueellista palvelutarvetta.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen pelastustoimea koskevassa osainvestointisuunnitelmassa vuosille 2024–2027 esitetään investointeja raskaaseen ajoneuvokalustoon. Kalustoa hankitaan 1–2 raskasta ajoneuvoa vuosittain ja muutamia henkilöajoneuvoja. Ajoneuvohankinnat ovat hyvin perusteltuja, ja niiden tarve perustuu kaluston kiertonopeuteen tai korkeaan käyttöasteeseen. Hankinnat ovat tarpeellisia, jotta pelastustoimella on käytössään toimintavarmat, turvalliset ja kunnossapitokuluiltaan alhaiset ajoneuvot.

7.2 Investointien vaikutukset

Hyvinvointialueen tulee osasuunnitelmassa arvioitava investointien vaikutuksia pelastustoimen palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida investointien vaikutuksia.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen esittämät investoinnit ovat maltillisia, ja niillä ylläpidetään kaluston riittävää turvallista ja toimintavarmaa käyttöä.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

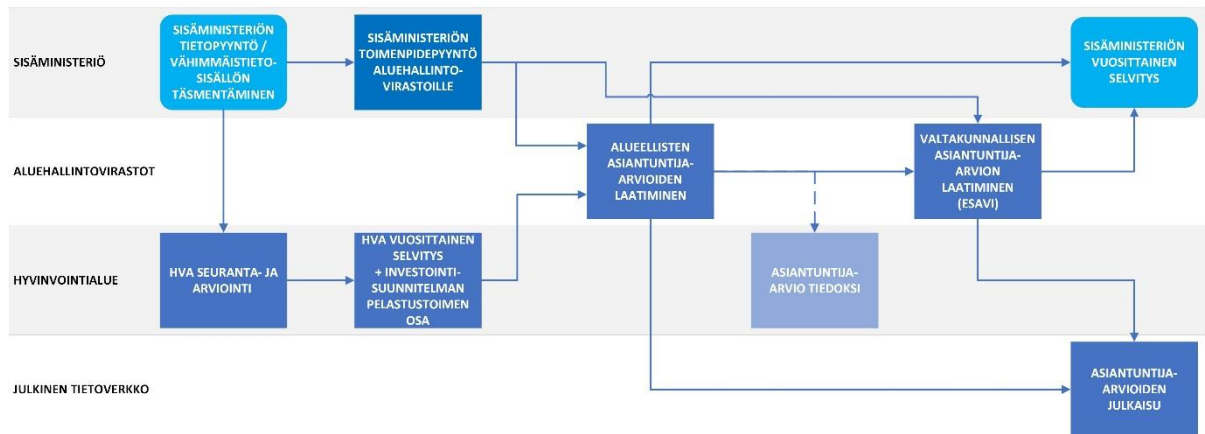
Aluehallintoviraston käsityksen mukaan esitetyt investoinnit ovat perusteltuja ja tarpeellisia. Ajoneuvoinvestoinnit varmistavat käyttövarmat ja turvalliset työvälineet pelastustoimen palvelutuotantoon. Nämä esitetyt investoinnit ovat oikean suuntaisia tavoitteisiin nähden.

8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä Prontoista haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavainnointia ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa 1.

Kuva 4: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (Pronto), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Liitteet

10 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio Päijät-Hämeen pelastustoimen palvelujen tasosta vuonna 2021. Luonnos.

Palvelutasopäätös 2021–2024. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintoviraston julkaisu 167/2023.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012.

Pronto-tilastot. Haettu 25.5.2023., 29.5.2023. ja 31.5.2023.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kommentit 18.7.2023.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen pelastustoimea koskeva osainvestointisuunnitelma vuosille 2024–2027.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta alueellaan vuonna 2022.

Valvontasuunnitelma 2022. Päijät-Hämeen pelastuslaitos.

Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa. Aluehallintoviraston julkaisu 157/2023.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Hämeenlinna

2023